

Projekat Južni gasni koridor je lanac cevovoda dužine 3.500 km namenjen dovozu gasa iz Azerbejdžana u Evropu, prelazeći kroz Gruziju, Tursku, Grčku i Albaniju, sve do Italije. Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) nedavno se obavezala da će se prilagoditi ciljevima Pariskog sporazuma. Na 30. godišnjicu banke, novi predsednik EBRD-a, Odile Renaud-Basso, objavio je: „Naš predlog je da do početka 2023. godine sve što radimo bude usklađeno sa Pariškim sporazumom“.

Prvi predlog Pariske usklađenosti biće predstavljen Odboru guvernera Banke tokom njihovog godišnjeg sastanka od 28. juna do 2. jula 2021. Očekuje se da će banka svoj pristup definisati do 2022. godine. Glavno pitanje na čekanju je da li će se EBRD konačno odmaknuti od fosilnih goriva. Uprkos tome što je izrazila posvećenost suočavanju sa klimatskom krizom, banka je nastavila da daje javni novac kompanijama za fosilna goriva. Između 2014. i 2019. godine, EBRD je potrošila 4,15 milijardi evra na projekte fosilnih goriva, pri čemu se većina njih sastojala od fosilnog gasa. Najveći korisnik, koji je dobio ukupno 1,46 milijardi evra podrške EBRD-a, bio je Južni gasni koridor, jedan od najvećih i najspornijih infrastrukturnih projekata koji je ikada ugledao svetlost dana u Evropi. Uprkos ponovljenim upozorenjima grupa civilnog društva o katastrofalnim uticajima koji će ovaj mega infrastrukturni projekat imati na ljudska prava i životnu sredinu, izgradnja je u toku.

Južni gasni koridor snažno je podržala Evropska unija (EU) koja je projekat prikazala kao sredstvo za poboljšanje energetske bezbednosti Evrope smanjenjem oslanjanja na ruski gas i povećanjem otpornosti gasnog sistema u jugoistočnoj Evropi. Dve njegove ključne komponente, Transjadranski cevovod (TAP) i Transanadolijski cevovod (TANAP) navedeni su kao projekti od zajedničkog interesa, prioritetni status koji daje privilegovan pristup javnim finansijama EU. Na kraju, EBRD je davao zajmove i TAP-u i TANAP-u. Projekat dolazi sa visokom cenom od više od 35 milijardi evra, a finansijski ga je podržalo nekoliko multilateralnih razvojnih banaka, uključujući Svetsku banku, Azijsku banku za infrastrukturne investicije, Evropsku investicionu banku (EIB) i EBRD.

Sa ekološke tačke gledišta, Južni gasni koridor je vrlo skup projekat koji doprinosi zaključavanju EU u fosilna goriva tokom mnogih decenija koje dolaze, istovremeno odvrćajući javno finansiranje od stvarnih klimatski prihvatljivih alternativa. 2018. godine ilustrovali smo neke od najočitijih kvarova na ovom cevovodu u crtanom filmu „Ovo nije cev - izdajstvo EU gasnih planova“ i u veb dokumentu „Hodanje linijom“. Stvarni klimatski uticaj projekta je potcenjen i postoji veliki rizik da se ispostavi da gas koji dolazi iz cevovoda bude jednako štetan kao i ugajl, delom i zbog fugitivnih emisija metana. Pretpostavke da će gas iz Južnog gasnog koridora zameniti druge izvore gasa ili druga fosilna goriva takođe su veoma

hipotetične. U stvarnosti, gas iz ovog mega projekta mogao bi da odloži mere energetske efikasnosti ili proširenje obnovljivih izvora energije koji će morati da se nadmeću sa ovim subvencionisanim gasom.

Pored klimatskih i ekoloških pitanja, projekat je takođe ispunjen zabrinutostima zbog korupcije i kršenja ljudskih prava.

Izveštaj CEE Bankwatch-a obelodanio je kako su u Turskoj svi podizvođači koje je za projekat angažovala državna energetska kompanija bili usko povezani sa Erdoganovom strankom i režimom. Međunarodna novinarska istraga na sličan je način otkrila široku mrežu političkih aktera u Turskoj i Azerbejdžanu koji će verovatno imati direktne koristi od projekta.

Dalje, radeći ruku pod ruku sa sve autoritarnijim režimima u Turskoj i Azerbejdžanu, EBRD doprinosi jačanju ugnjetavanja i kršenja ljudskih prava u ovim zemljama.

U obe zemlje, krivični postupci protiv brojnih nevladinih organizacija i taktike zastrašivanja usmerene na kritičke glasove čine gotovo nemogućim civilno društvo da nadgleda i izaziva stvarne uticaje projekta.

Projekat se takođe gradi protiv volje lokalnog stanovništva, pri čemu su zajednice duž čitave rute podložne represiji i nisu uspele da budu pravilno konsultovane.

Posebno u Italiji, civilno društvo je žestoko osporavalo projekat. Trenutno se odvijaju dva suđenja nad TAP-ovim dijelom Koridora, jedno protiv promotora cevovoda – švajcarske multinacionalne kompanije TAP AG – a drugo protiv lokalnog stanovništva koje je pokušalo da zaustavi izgradnju projekta.

Konačna kvaka je u tome što ovaj projekat zapravo uopšte nije alternativa ruskom gasu. Ruski energetske gigant Lukoil jedna je od kompanija koja kontroliše slavnu gasnog polja Šah Deniz u Azerbejdžanu, izvora Južnog gasnog koridora. EBRD je uložila 310 miliona dolara u Lukoil i 110 miliona dolara u državnu kompaniju Azerbejdžana SOCAR za razvoj polja Shah Deniz između 2004. i 2014. Takođe je razmatrala još jedan zajam Lukoilu za produženje istraživanja i proizvodnje gasa u Gasno polje Shah Deniz, pre nego što je zajam otkazan.

Korišćenje javnog novca za finansiranje ovog mega projekta sa fosilnim gorivima je teško shvatljivo tokom vremena kada bi svi naši naponi trebalo da idu na borbu protiv klimatskih promena. Odluka o podršci Južnom gasnom koridoru, uprkos naporima civilnog društva da rasvetli njegove štetne uticaje, u potpunosti se protivila klimatskim obavezama EBRD-a i njenom mandatu za ljudska prava.

Ako je EBRD ozbiljan u vezi sa usklađivanjem svojih operacija sa Pariskim sporazumom, fosilna goriva, uključujući i gas, više ne mogu biti deo slike.

Fijasko Južnog gasnog koridora pokazuje EBRD-u štetnost finansiranja fosilnih goriva

Krajnje je vreme da EBRD sledi primer Evropske investicione banke (EIB) koja je u novembru 2019. odlučila da prekine podršku za sva fosilna goriva do kraja 2021. godine. Organizacije civilnog društva budno će nadgledati predlog EBRD-a o Pariskom usklađivanju kako bi bili sigurni da će zaista ispuniti svoja obećanja. Ne može više biti javnog novca koji će uložiti našu planetu u još fosilnih goriva.

Izvor: counter-balance.org